

Θέμα : Ο θεσμός της νομικής βοήθειας

1. Η εισαγωγή του θεσμού της νομικής βοήθειας στην έννομη τάξη μας αποτελεί αναμφισβήτητα σημαντική καινοτομία που αποβλέπει στην διασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων για την άσκηση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1) από οικονομικώς αδύνατα πρόσωπα.

2. Για να επιτύχει ο θεσμός απαιτείται να οργανωθεί το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο με σαφείς αρχές, κανόνες και κριτήρια που να προσδιορίζουν επακριβώς το πεδίο εφαρμογής και τις προϋποθέσεις ενεργοποίησής του ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα καταχρηστικής επίκλησής του που θα μπορούσαν να ευτελίσουν τον προορισμό του. Ειδικότερα, τα πρόσωπα που μπορούν να ζητούν νομική βοήθεια πρέπει να προσδιοριστούν με αυστηρώς οικονομικά κριτήρια. Επομένως μόνη η σωματική ή πνευματική αναπηρία ή το στοιχείο της μετανάστευσης δεν αρκεί για να λειτουργήσει ο θεσμός αν δεν συνοδεύεται και από οικονομική ένδεια. Επίσης ο θεσμός λειτουργεί μόνον για ζητήματα που αναφέρονται σε σχέση με την κοινωνική ασφάλιση.

3. Η ανάγκη παροχής νομικής βοήθειας θα πρέπει να διαπιστώνεται από Επιτροπή Νομικής Βοήθειας η οποία απαρτίζεται από δικαστές, δικηγόρους και υπαλλήλους των ασφαλιστικών φορέων. Η Επιτροπή εξετάζει εν πρώτοις αν το αίτημα αφορά θέμα κοινωνικής ασφάλισης και στη συνέχεια αν ο ενδιαφερόμενος εκπληρώνει την προϋπόθεση της οικονομικής αδυναμίας, εξετάζοντας τα σχετικά προς τούτο στοιχεία. Σε περίπτωση που προβάλλονται αιτιάσεις ως προς την ερμηνεία του Συντάγματος ή των νόμων, η Επιτροπή συνεκτιμά τη νομολογία των δικαστηρίων και αποφαινεται επί του αιτήματος. Είναι σκόπιμο να παρέχεται νομική βοήθεια και ως προς τις ουσιαστικές αιτιάσεις, όπως π.χ. ποσοστό αναπηρίας, εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι υπάρχουν περιθώρια αποδοχής των απόψεων του ενδιαφερομένου με βάση τη νομολογία. Αν αποκλεισθούν εκ του νόμου οι ουσιαστικές αιτιάσεις τότε απονευρώνεται σε σημαντικό βαθμό ο θεσμός της νομικής βοήθειας. Υπογραμμίζεται ότι το αίτημα του ενδιαφερομένου υποβάλλεται πάντοτε σε σχέση με την έκδοση εκτελεστής διοικητικής πράξης εκ μέρους ασφαλιστικού οργανισμού που δεν τον ικανοποιεί. Επομένως αποκλείεται η υποβολή δεύτερης αίτησης για την ίδια πράξη ή για μη εκτελεστή πράξη που δεν θα μπορούσε να προσβληθεί παραδεκτώς στο δικαστήριο.

4. Η παροχή νομικής βοήθειας αφορά τον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, θα πρέπει δε το αίτημα να επαναληφθεί για την άσκηση στη συνέχεια έφεσης ή αναίρεσης και η Επιτροπή θα κρίνει με βάση το περιεχόμενό της πρωτόδικης και αντίστοιχα εφετειακής απόφασης, σε σχέση πάντοτε με τη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων.

5. Εφόσον υπάρχει θετική κρίση της Επιτροπής, ο ενδιαφερόμενος επιλέγει δικηγόρο από κατάλογο του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου που αποστέλλεται κατ' έτος στην Επιτροπή. Αν ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να επιλέξει δικηγόρο τότε τον ορίζει η Επιτροπή. Ο επιλεγείς μπορεί να αλλάξει εφόσον τούτο ζητηθεί και ενώ εκκρεμεί η υπόθεση, είτε από τον ενδιαφερόμενο είτε από τον δικηγόρο. Στη θέση του ορίζεται άλλος δικηγόρος από τον σχετικό κατάλογο. Επισημαίνεται ότι είναι αναγκαίο να θεσπισθούν περιορισμοί στον ορισμό δικηγόρων, προκειμένου να αποφευχθεί η επιλογή, κατ' επανάληψη, των ίδιων προσώπων. Θα μπορούσε λ.χ. να προβλεφθεί ότι δεν επιτρέπεται να ορισθεί δικηγόρος σε περισσότερες από τρεις υποθέσεις ετησίως.

Τα έξοδα των δικηγόρων και η αμοιβή τους θα μπορούσαν να καλύπτονται μέσω παρακράτησης από το μέρος που διανέμει ο Δικηγορικός Σύλλογος ή από κοινωνικό πόρο του Ταμείου Νομικών ή και από τις δύο πηγές. Οι παραστάσεις στις υποθέσεις αυτές θα μπορούσαν να φορολογούνται κατά το ήμισυ ή και καθόλου, ώστε να δοθεί ένα κίνητρο στους δικηγόρους να αναλαμβάνουν παρόμοιες υποθέσεις.

Αθήνα, 26 Μαΐου 1998